EESTI PÄEVA-LEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Kolmapäeval, 6. veebr. 1974
Nr. 10 (3898) 16. aastakäik

Högskolans arkiv 31.
127 46.

On baltlasist KODANIKEL sama kaitse?

– Kui üks inimene on Rootsi kaitse all, siis on ta seda sajaprotsendiliselt, rõhutas suursaadik Harald Edelstam, kui ta Tshiili pealinnas Santiagos kaitses põgenikke sealse uue rezhiimi eest. Nüüd küsib Eesti Vabadusliit kirjas Olof Palmele, mida refereerib Sydsvenska Dagbladet silmapaistvalt, kas ka baltlasist, resp. eestlasist Rootsi kodanikud omavad sellist "sajaprotsendilist" kaitset?

Vabadusliit, mille esimeheks on Agu Kriisa, taotleb peaministrilt erilist valitsusdeklaratsiooni, et nende kodanike suhtes, kellele on omistatud kahekordne riikkondsus vastu nende endi tahtmist, ei rakendataks kahekordsust ja et selle lõpetamiseks alustataks vastavaid läbirääkimisi N. Liiduga.

Juhtides tähelepanu Edelstami kinnitustele, märgitakse, et balti põgenikud ei saa kauem aktsepteerida pealesunnitud topeltkodakondsust, eriti kus see tähendab, et rootsi võimud nendele ei saa garanteerida õiguslikku kaitset väljaspool Roosit.

Sydsvenska Dagladet lisab, et kuulmist mööda on sageli juhtunud, et eksiilbaltlased Rootsi kodakondsusest ei ole julgenud osa võtta kongressidest ja konverentsidest välismaal selle tõttu, et Rootsi võimud ei ole võinud garanteerida neile kaitset.

Vabadusliit leiab, et Edelstam suure julgusega astus välja inimeste eest, kel puudub Rootsi riikkondsus. Ta ei kahelnud selle kaitse vajaduses kunagi. Oli ju tegemist inimsu-

Järg lk 7

Patriarhi tasu Petseri varade eest

Moskva patriarh Pimen on tasunud läänesaksa söjaaegset allohvitseri Georg Steini selle eest, et ta aitas vene võimudel leida Lääne-Saksamaale viidud Petseri kloostri aardeid ja neid tagasi toimetada Bonni valitsuse loal.

Petseri kloostri varad, mis sõja lõpul Saksamaale evakueeriti, säilitati Becklinghauseni ikoonimuuseumis. Moskva patriarhaadi ajakiri "Patriarhaadi Zhurnaal" tuletab asja meelde ühenduses Georg Steinile Püha Vladimiri ordeni annetamisega, märkides, et Stein on käinud Moskvas isiklikult aumärki vastu võtmas. See toimunud oktoobris seoses "maailma rahujõudude kongressi ettevalmistustöödega".

Püha Vladimiri ordani asutas Katariina Suur 1782. Kiievi suurvürst Vladimiri mäestuseks, kes ristiusu levitamise eest Venemaal kuulutati pühakuks. Orden kaotati 1917 kuid on kõige oma nelja järguga jälle vaikselt taastatud. Steinile anti teine järk.

Tema on aktiivne kirikutegelane ja Kristliku Rahukonverentsi esindajaid Lääne-Saksamaal. Selle ülemaailmse organisatsiooni (rahvusvahelise nimega Christian Peace Conference) presidendiks on Leningradi metropoliit Nikodim, kes koos Pimeniga (juba enne kui viimane patriarhiks sai) ja Tallinna metropoliit Alekseiga on riigitruud kiriku-

Järg lk 7

Pätsi plaat leiti

MONTREAL (EPL) – Üleskutse peale Konstantin Pätsi 1938 aastal väliseestlastele peetud kõne heliplaadi leidmiseks, avastas selle oma kogust Greefield Parkis elunev õigusteadlane Ermi Soomet, kes teeb selle nüüd kättesaadavaks kopeerimisega kassett-helilindile.

Kõne on originaalis võetud kahele plaadile kestvusega 11 minutit. Lindikassette vahendab Eesti Nooruse Fond Kanadas, kellele läheb kogu puhastulu (c/o Soomet, 263 St. Charles Rd. Greenfield Park, Que., J3V 2K9, Canada, hind £ 5.00).–

90-aastane J. Aavik

90-aastane prof. Juhan Aavik88-aastase abikaasa Almaga, kellega ta on abielus olnud 64 aastat ja tütre Linda Aavik-Konnistiga (EPL-foto LEPPER)

Helilooja Juhan Aavik tähistas oma 90-ndat sünnipäeva Handeni haiglas. Mitte üksi ja mahajäetult, vaid temale lähedaste inimeste ja organisatsioonide esindajate keskel, kes olid tulnud õnnitlema suurarvuliselt.

Haigla oli prof. Aaviku käsutusse annud seltskondliku saali, kus oli kaetud sünnitäevalaud, mida lauljaskonna daamid ja külalised olid katnud.

Nii kujunes sünnipäevast mitte ainult koosviibimine, vaid ka miniatüüraktus, kus anti asutuslilli, peeti kõnesid ja musitseeriti – selles osas altasid Juhan Aavikule tema loomingut vahendada tenor Aarne Viisimaa ja pianist Hilma Nerep-Mossin.

Õnnitlejate reas olid esime-

Järg lk 7

Ernst Jõesaar

Ernst Jõesaar kultuurauhinna LAUREAAT

Rootsi Eestlaste Esinduse 1974-nda aasta kultuuriauhind anti laupäeval Esinduse ruumes toimunud zhürii istungil skulptor Ernst Jõesaarele, kes möödunud aasta septembrikuus Stockholmi Eesti Majas esines tähelepanu äratanud üldnäitusega kogu tema elutööst.

Otsuse tegijaks oli zhürii, millesse kuulusid alaline sekretär Arvo Moor, kunstiteadlased Eevi End, Mai Raud ja Arvo Mägi ning maalikunstnik Erik Haamer.

Zhürii leidis, et Ernst Jõesaar on praegu eesti ekspressiivsemaid skulptoreid, mitmepalgeline, sügav ja nägev. Ta on truult ka paguluses jätkanud oma kuunstilist tegevust, vaatamata raskustele, mis just see kunstiharu pagulasolukorras tekitab.

Ernst Jõesaar on esimene kujur, kes kunsti alal on saanud kultuuriauhinna. Varasemad auhinnasaajad kunsti alal on olnud kõik maalijad või graafikud: Herman Talvik, Endel Kõks ja Erik Haamer.

Ernst Jõesaar on sündinud

Järg lk 7

Protesteerijad vene saatkonna väravate ees

Rootsi ajakirjanduse tähelepanu pälvis kahe noore tütarlapse, Anneli Koppeli ja Elisabeth Lie (vastavalt 26 ja 27 aastat vanad) vaikne demonstratsioon Stockholmis N. Liidu suursaatkonna värava ees Mariebergs. Juba sellepärast, et nii eestlanna kui norralanna on mõlemad Moskvas vahistatud protestilendlehtede pärast ja välja saadetud.

Vaatamata ülekuulamistele KGB-s on mõlemad neiud jätkanud oma võitlust rõhumise ja ebainimlikkuse vastu N. Liidus (nad kuulusid varem Smognimelisse vastavasse organisatsiooni).

25. jaanuari varahommikul riputasid nad N. Liidu saatkonna väravaposti külge paljukõneleva plakati: "Gulag-Arhipelaagi suursaatkond" (mis viitas Solzhenitsöni kirjeldustele nõukogude orjalaagreist).

Neil oli kavatsus esitada protestikirja ka saadikule, kuna aga keegi saatkonnast ennast ei näidanud ja värav jäi lukustatuks, siis tuli tütarlastel protestikiri heita läbi värava saatkonna poolsele teele. **Järg lk 7**

EPL Kolmapäeval, 6. veebr. 1974

ERGUTUS?

Kui bensiini normeerimise alguses toimetusse tuli kõne Rotterdamist Hollandist, s.o. maalt, milline on otsese araablaste boikoti all, siis selgus, et sealsed ametivõimud ei ole ratsionaliseerimisel tarvitanud põrmugi nii rangeid, otse sõjaaegseid abinõusid kui siin Rootsis olid kehtestatud. Ja mujaltki saabuvad reisijad ütlesid, et imelikul kombel "kannatab" neutraalne Rootsi ilmselt kõige rohkem.

Kui siis tekkis sisemine kriitika, mis rõhutas, et tegelik olukord ei pruugiks sugugi tingida äärmuslikke kokkuhoiuabinõusid, siis üteldi vastutavalt poolt, et tegemist on s a b o t e e r i j a t e g a kriitilises olukorras. Nii tuli teatud antikliimaksina äkki just samalt vastutavalt poolt otsus: k a t k e s t a d a päevapealt ratsioneerimine. Mis teatud koomilise efektiga kriipsutas alla, et "saboteerijail" siiski oli palju õigust — olukord ei tinginud põrmugi tontide seinale maalimist.

Kõik, kes suure vaevaga said oma lisakaardid, tihti olles seisnud tundide kaupa "palvemüüri ääres", küsisid imestunult, milleks see kõik oli vaja. Ja veel rohkem: mis see kõik maksis? Arvet ei ole veel tulnud.

Siiski, teataval määral. Meelte üleskruvimine olukorra tõsidusest (valdav enamus massmeediumidest võttis valitsuse sammusid suure usaldusega ja aitas kaasa) ja tekkinud psühhoosis kahtlemata jäi rohkem inimesi tööta kui vaja ja ka kaubandus stagneerus enam kui motiveeritud, sest erakorralised abinõud sundisid ka tarbijaid tagasihoidlikkusele raha väljaandmises. See s u u r e n d a s ölikriisi, mille olemasolu keegi salata ei saa, kuid mille efektid esialgul veel siiski nii katastroofilised ei näi olevat, kohalikke mõjusid.

Kui ölikriis maailmas ülemineva konjunktuuri kurvid allapoole keeras, siis paaniline reaktsioon Rootsis kippus tegema asja halvemaks, sest moodne ühiskond funktsioneerib eeskätt liikluse kaudu. Millist ilmselt oleks saanud tagasi tõmmata vajadust mööda vabatahtlikkusega või siis, nagu mujal kiiruse piiramisega, pühapäeva meelelahutussõitude lõpetamisega jne. Elektri poolel on vabatahtlikkus suurepäraselt funktsioneerinud.

Nii siis seisame olukorra ees, kus kiiresti on vaja abinõusid konjunktuuri allamineku pidurdamiseks. Opositsioonierakonnad nõudsid viieprotsendilist käibemaksu alandamist ajutiselt, et suurendada üldist ostujõudu. Valitsus, kes ilmselt nii kergesti ei taha loobuda heast "lõpsilehmast", mis on nii vajalik teotusühiskonnale (kartuses, et pärast on raske "momsi" taas suurendada), reageeris ettepanekuga suurendada rahva ostujõudu punktabinõudega, eeskätt juurdemaksudega mõnedele toiduainetele (piim ja liha), käibemaksuvabuse andmisega 1974/75 valmivatele elumajadele jne., mis peab ühelt poolt vähendama kodanike toidu- ja teiselt poolt korterikontot (arbestuste järele 30 ööri piimaliitrilt ja 1 kroon loomalihalt, mis maksab praegu kuni 50 kr. kilo, korterite uusproduktsioonis oleksid üürid ca 400 krooni aastas odavamad).

Ilmselt kasutatakse ka teisi abinõusid, milliste hulka näit. kuulub autode järelmaksu võimaldamine 24 kuu jooksul, mis sisaldab pooleaastast pikendamist. Valitsuse ergutuspakk läheb maksma esialgsete kalkulatsioonide järele 2,8 miljardit krooni.

Kuna riigipäeval on jõudude vahekord "fifty-fifty", siis aktsepteerib opositsioon valitsuse ettepanekud teatud reservatsiooniga, et mitte tekitada valitsuskriisi ja uusvalimisi. Reservatsiooniga selle pärast, et tõenäolised on ölikriisi tagajärgedena uued hinnatõusud kõikidelt kaupadelt, mistõttu ilmselt üldine käibemaksu alandamine olnuks mõjukaim "ergutus".

Valitsuse subventsioonid ilmselt peavad muutuma alalisteks, mis koormab ka kõiki edaspidiseid riigieelarveid, kus selliseid juurdemakse on juba nagunii külluses koos igasuguste toetustega ja "bidragidega".

'Momsi" alandamine tähendanuks üldise hinnanivoo vaos hoidmist. Nüüd oaga peab valitsus vajalikuks rahajagamise jatkamist, m.h. lastega perekondadele (200kr. ekstra lasteabiraha aprillis), kes aga samal ajal tunnevad valusalt hindade kasvavat pressi, samuti antakse rahvapensionäridele ühekordselt aprillis 243 krooni. Seega on valitsuse ettepanekul eeskätt jagamispoliitiline iseloom. Tuleb ka meeles pidada, et n.n. stimulantspaki 2,8 miljardist praktiliselt ainult umbes 200—300 miljonil on praktiline konjunktuuripoliitiline efekt (ülejäänust loodetakse valimispoliitilist efekti valitsuserakonnale?).

Ölikriis, mis kaugeltki veel ei ole pildist kadunud, vaatamata bensiini vabaksandimisele, mõjutab ilmselt majandust lähemas tulevikus kõige rohkem mitte kvootide suuruse, vaid hindade kolme-neljakordistumisega, mis paratamatult peab läbi löömа ka hindades. Selle taustal on kõigile selge, et ergutus on vajalik. Küsimuses on aga, kas valitsuse poolt otsustatud abinõud on piisavad? Karta on, et varsti on vaja uut ergutust.

KLA

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 170:—
Termin (4 kuud) ..... kr. 62:—
Kuu ..... kr. 17:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1974

INFORMATION FRÅN BRÄNSLENÄMNDEN TRANSPORTNÄMNDEN, JORDBRUKSNÄMNDEN

Mootorikütuste normeerimine on lakanud

- Kuna olukord mootorikütustega varustamise alal on osaliselt paranenud, otsustas Bränslenämnden, et kehtinud mootorikütuste normeerimine tühistub alates kolmapäevast, 30. jaanuarist.
- Praegugi on aga äärmiselt tähtis, et kütuste tarbimist hoitakse madalal tasemel. Kasuta seepärast võimalikult suures ulatuses kollektiivseid transpordivahendeid või ühissõitu. Kui kasutad autot — mõtle sellele, et sõidad säästlikult.
- Kõik väljastatud normeerimisdokumendid, nagu kaardid, talongid, litsentsid jne. on kaotanud kehtivuse ja need võib hävitada.
- Seoses normeerimise lõppemisega likvideeruvad ka kõik sisseantud sooviavalduste formularid. Normeerimisvõimud ei väljasta nende kohta ühtki teadet.
- Kütteõlid on jätkuvalt normeeritud, kusjuures kvoote väljastab ordinaarne õlidega varustaja. Pane tähele, et sisepõlemismootorite õli (diisliõli) kasutamine soojenduseks on absoluutselt keelatud. Nimetatud keelu alla aga ei kuulu diiselajamitega soojaõhuseadmed.

BRÄNSLENÄMNDEN TRANSPORTNÄMNDEN JORDBRUKSNÄMNDEN

Jüri Kahar, üks nendest, kes Helsingis vahistati Euroopa julgeolekukonverentsi ajal kui Kanada Eesti Kesknõukogu esindaja, on nüüd kutsutud lektoriks Kanada armee Bordeni sõjaväebaasi, mis asub 100 km väljaspool Torontot. Tema ülesandeks jääb keelte õpetamine. Jüri Kahar säilitab tsiviilisiku staatuse.

Urmas Veri abiellus Syracuses New YOrgi osariigis Patricia Ann Kingiga.

Hendrik Leesment, kes töötab New Jersey meditsiinikolledzhi peahaigias arstina, saabus Davosesse Shvetisi, kus ta võtab oma luumurrete paranemist uuriva shveitsi arstideühingu kongressist ja erikursusest.

Luule (n-na Tamleht) ja Ulf Geijerile sündis Sundsvallis poeg.

Kaljo Hallopist, New Jersey linnas Paramuses kirjutab kohalik ajaleht "The Post" ühenduses tema mesilaga, millist ta peab hobina. Mesilas on 35 peret, millist arvu ta kavatseb pensionile minekul suurendada 400-le.

Menukas kooride ball Sheratonis

Laupäeval, 26. jaanuaril toimus Sheratoni hotellis Stockholmis Stockholmi Eesti Meeskoori ja Stockholmi Eesti Naiskoori ühine ball — traditsiooni jatkamiseks, mis algas möödunud aastal balliga Blå Hallenis. Pidulikult õhtutietuses ballikülalisi saabus 200 ümber ja see osutus parjaks publikuks Sheratoni esinduslikule Hõbesaalile.

Pidumurede kandjaiks olid mõlema koori poolt peale esimeeste ja juhatuste Rein Tubin, Lola Puusepp ja Elise Truuvet. Publik kogunes algul ootesaali, kus serveeriti jooke ja asus sealt Hõbesaali paigutatud ümmergustesse laudadesse.

Balli avasid meeskoori esimees Madis Gering ja naiskoori esimees Muusa Ericsson, üteldes külalisile teretulemast. Sheraton pakkus metssea-praadi pidutoiduna ja koorid hoolitsesid samal ajal vahelduse ja vaimutoidu eest — kord naiskoori dirigendi Hilma Nerep-Mossini, kord meeskoori dirigendi Lembit Leetmaa juhtimisel.

Solistideks olid Hilma Nerep-Mossini saatel sopran Helvi Klement ja alt Koidu Ventser, kes laulsid ka kaunilt kõlavaid duette.

Eriliseks üllatuseks oli operetitetenori Harry Kaasiku esinemine üle pika vaheaja. Elegantselt ja kaunikõlaliselt nagu alati, esitas ta meeleolurikkaid laule eesti ja norra keeltes. Harry Kaasik oli teretulnud tagasi — seda kinnitasid

Operetitenor Harri Kaasik tegi õnnestunud "come-backi" esinemisega kooride ballil.

erakordselt tugevad aplausid publikult, kelle hulgas oli rohkesti neid, kes teda on kuulanud juba Estonia lavalt laates.

Teadustajana tegeutses meeskoori esimees Madis Gering heatujuliselt, sisse põimides ka "teatrisketshi" koos Agnes Lepaga.

Pärast supeed asuti kohvilaudadesse ja viinivalsiga algas balli "pärisosa" mis kestis tükk aega pärast südaööd. Meeleolu oli ülev ja külalised jäid rahule.

Eesti ajalugu filateelia-näitusel

Eesti Filatelistide Ühing Rootsis (EFÜR) korraldab filateelia ja numismaatika näituse Stockholmi Eesti Majas 23. ja 24. veebruaril 1974. Väljapanekutega esineb osa EFÜR liikmeid ja Soome, Norra ning Taani filateliste.

Näitus on mõeldud Eesti postmargi ja filateelia populariseerimiseks kõikide margihuviliste ja eriti noorte hulgas. Suur osa näituse väljapanekutest on postiajaloolised kirjaümbrikud mis jutustavad Eesti ajaloost juba kaugelt enne iseseisvust, järgneb EV iseseisvus ja tänapäev — 30 aastat eksiilis.

Rootsi Postivalitsuselt on saadud luba kasutada näituse erilist postitemplit, mille motiiv on kupeeritud Eesti viimaselt standard kirjamargilt, n.n. K. Pätsi portree.

Näituse mälesustähisena on ilmunud, EFÜR väljaandel, vastav illustreeritud näitusekirjaümbrik. Samaaegselt on ühing "Estonica" andnud välja EV president K. Pätsi 100.a. sünnimälestuseks tema portreemargiga illustreeritud kirjaümbriku, postkaardi ja suveniirbloki. Puhaste väljaannete hinnad üksikult on 50 ööri tükk pluss saatekulud. Tembeldatud ja aadressiga kirjaümbrike või postkaardi hind on 2:- tükk, (Ameerikast eratshekke mitte saata). Kuni 19. veebr. 74, (postgiro: 60 38 86-3) Krönström).

USA säästab suveajaga

NEW YORK (EES) USA kongressi otsusega läksid Ühendriigid Kolmekuningapäeval üle suveajale, et kella tunnise ettelükkamisega hoida kokku elektrienergiat ja selle tootmiseks kuluvat õli.

Katseliselt jääb "suvine" kellaaeg kehtima järgnevaks kaheks aastaks. Eksperdid arvestavad, et kallaaja ettelükkamisega säästetakse iga päev 140.000 vaati õli. USA päevane õlikulu on 17 miljonit vaati.

Laulatus

Värmdöl Boo kirikus laulatati majandusteadlane fil.kand. Lembit Vaks ja õigusteadlane jur. kand. Siiri Kuldkepp. Noorpaar asub elama Västerási, kus pruut on kohaliku tingikohtu tingsnotarieks.

"Arbetaren" eksiileesti kirjandusest

Sündikalistide ajaleht "Arbetaren" tutvustab eesti ilukirjandust Rootsis "Stadiekamraten" veergudel ilmunud Bernard Kangro artikli järele, märkides, et "siin on maailm, mille kõrval me paralleelselt elame, kuid mida äärmiselt vähe rootslastest tunnevad."

Antakse edasi andmed paguluses ilmunud eesti raamatute kohta ja tõstetakse esile, et eesti kirjanike oma kirjastus, Eesti Kirjanike Kooperatiiv on sellest enamiku ja paremiku seljataga. Bernard Kangrot, artikli autorit, tutvustatakse pildiga kui eesti kirjanikku, kes kaitseb ka eksiilis oma emakeelt ja kes väidab, et ilma oma keeleta ja kirjutatud sõnata ei saa olla tulevikus vaba Eestit.

Mõttevahetus "FNL eesti noorte hulgas" jätkub

Kasvatuspäeval üles tõstetud küsimus, kas FNL-noored sobivad eesti organisatsioonidesse, on ilmselt erutanud meeli, nagu nähtub toimetusele saabunud kirjadest. Avaldame siin lühendatult ERN juhatusliikme August Otsa ja büroojuhataja Arvo Hormi seisukohad, mis ilmselt on diametraalselt erinevad.

AUGUST OTS:
FNL-il EI OLE KOHTA VABA EESTLUSE ORGANISATSIOONIDES!

Allakirjutanu ühineb täielikult fil.mag. Richard Norvelli seisukohaga, et vabaduses olev eestlaskond tuleb hoida puhas kommunistlikest batsillidest, kelle sihiks on infiltratsioon ja vaba demokraatliku ühiskondliku korra muutmine ja hävitamine. Mart Maandi ettepanek poetada FNL-märgiga batsille eesti noorteorganisatsioonidesse on hämmastamapanev.

See tõendab vaid, et haritud noormehe arusaamine kommunistlike katteorganisatsioonide varjatud püüdlusist on naiivne ja ühiskondlikult puudulik. Oma ideede õigustamiseks kasutab Mart Maandi isegi ebaloogilist väidet, kui ta näit. küsib: "Noor, kes kannab FNL-märki, kas ta ei ole enam eesti noor?"

Koolitatud noormehel ei tohiks olla teadmata, et poliitiline hoiak ei muuda inimese rahvust, vaid eraldab teda teistesse samasse rahvusse kuuluvatest noortest poliitilise arusaamise poolest, millise erinevuse kohta ei ole ta saanud vajalikku õpetust.

Eesti ühiskond vabaduses ei kaotaks suurt midagi, kui Mart Maandi näit. FNL-märgiga ja trotsliku "lipsuta särgiga" siirduks samataoliste rootslaste hulka, karvasesse karja, keda sageli näeme demonstreerimas tänavail vaba õigusliku ühiskonnakorra vastu.

Nende sekka minekul ei ole vaja mingit kramplikku pingutust lahkumiseks "getost", kus on koolid (milles ta on saanud hariduse), kirikud ajalehed jne. läbikäimises intelligentse välimusega noortega, kes kannavad veel valget särki ja lipsu.

Eriti kahetsusväärne on Arvo Hormi esinemine samas Mart Maandi toatluste kaitsmiseks ja õigustamiseks, nagu tooks FNL meile mingisugust õnnistust või avaks värava uute müstiliste võimaluste kasutamiseks. Teatavasti on Arvo Horm ametlisik, kes peaks teadlik olema FNL kui kommunistliku katteorganisatsiooni õnnestustööst ja kavatsusist.

Kui Eesti Rahvusnõukogu juhatuse liige pean Arvo Hormi sellist esinemist raskeks eksimuseks ERN statuudi ja hoiaku vastu, kuna see võib kahjustada ERN head nime ja postisooni nii eesti ühiskonnas kui rahvusvahelisel areenil.

AUGUST OTS

* * *

ARVO HORM:
SELGISTUSVÕIMALUSI RADIKAALSE NOORUSE JUURES

EPL-is 16. jaan. ilmunud kasvatuspäeva referaadis on selle koostaja mulle omistanud mõtteid ja lauseid, mida ma kunagi selliselt ei ole väljendanud. Ado Irval, kes kasvatuspäevast üldse osa ei võtnud, laseb oletustel ja fantaasial veelgi laiemalt lennata 26. jaan. numbris. Oma lühikeses sõnavõtus mainisin vaid, et kontaktiprobleemides rootsi ja eesti noortega seoses Vietnami probleemistikugo on küsimused ja olukorrad hoopiski komplitseeritumad kui R. Norvell seda oma sõnavõtus esitas ja ma tõin selle kohta ka mõned näited. Probleem ise omab aga meie noorte organiseerimistaotlustes ja ka kogu välisselgitustöös küllalt suurt tähtsust, et selle juures vähe peatuda.

Meil ei ole vaja midagi "ümber mõtelda" Vietnami küsimuses. 60-ndate aastate lõpul toimunud korduvad Lõuna-Vietnami külastused, konverentsid ja ringsõidud seal, kohtumised president Thieu'ga, tutvumine dokumentaarse ja muu materjaliga ja vastava ulatusliku kirjandusega resulteerus juba pikki aastaid tagasi minu kindlasse veendumusse, et kui president Keendy USA Üksused Vietnami saatis, siis toimus see idealistlikust soovist, et Lõuna-Vietnami elankonda kaitsta Moskva ja Pekingi relvadega varustatud Hanoi kommunistliku infiltratslooni ja agressiooni vastu.

Ma olen samal arvamisel ka praegu. Samale järeldusele on vist jõudnud suur osa vanema põlve eestlaskonnast oma isiklike kogemuste tõttu kommunistlikust taktikast ja agressioonist. Mis edasi juhtus, võib kokku võtta kahte konstateeringusse.

1) lõpuks sõlmitud Vietnami "rahu" tähendab tegelikult ja esimest korda USA ajaloos Ameerika militaarset lüüasaamist, kui ühe suurriigi konventsionaalsed relvad ja taktika pidid kapituleeruma gerillasõja strateegiat osavalt rakendava vastuse vastu.

2) militaarse kaotuse taga on aga veelgi suurem kaotus informatsiooni — opiniioonikujundamise ja psühholoogilise sõja rindel. Washington ei ole kunagi suutnud maailmale selgeks teha oma Vietnami konflikti sekkumise tegelikud põhjused ja motiivid, nagu seda ta kergesti suutis Korea sõja ajal, Jaapani okupatsiooni ajal ja teistes Aasia ruumis toimunud sekkumistes.

Kogu maailmas on domineerima pääsenud, ja seda eriti just ka Rootsis, Hanoist lansseeritud propagandatees: USA on kolonialistlik ja imperialistlik agressor, kes oma terror-pommidega on püüdnud takistada rahuarmastava Vietnami rahva demokraatlikku enesemääramisõigust ja ühinemist.

FNL on Hanoist juhitud frontorganisatsioon ja nagu kõiki frontorganisatsioone, iseloomustab teda taktika, koondada ja mõjutada just mitte-kommunistlikke ringkondi ja avalikkust. FNL on oma bületeänides ikka ja jälle deklareerinud, et organisatsioon ei ole kommunstlik, kommunistidest liikmete arv olevat näit. 1970 moodustanud ainult 6 prots.

Kõik teised on sotsiaaldemokraadid, tsenterparteisse, folkpartietisse ja suurde arvu teistesse mitte-kommunistlikesse noorteorganisatsioonidesse kuuluvad deklaratsioonidega on ju ühinenud kõik poliitilised parteid seinastseinani, Palmest-Bohmanini kirjutasid kõik alla viimasele "rahuapellile" jne.

Rootsi Noorteorganisatsioonide Liit (Sveriges Ungdomsorganisationers Landsråd), mis on katuseorganisatsioon rootsi noorteorganisatsioonidele ja mille hulka kuuluvad ka skautlikud liiüud ja konservatiivsed org-id on korduvalt ühinenud FNL ja Vietnami-Komitee üleskutsetega, apellidega ja aktsioonidega.

Demokraatlik Allianss, kes esindab Vietnami küsimuses nüansseeritumaid ja tasakaalukaid seisukohti, on korduvalt selle tõttu teravate rünnakute osaliseks saanud moderaatide noortellidus, eriti viimasel MUF kokkutulekul Borásis 22.-24. nov. 1973.

Rootsis, nagu ka suures osas Euroopas, on mõningaid aastaid opiniioonis domineerinud otse Vientami-hüsteeria, mis nüüd aegamööda hakkab vaibuma. Et ka eesti noored oma koolide, ülikooliringide, poliitiliste noorteorganisatsioonide jne. kaudu sellest on olnud olulilselt mõjustatud, peaks kõigile selge olema. Aga selle tõttu ei ole põhjust neid noori veel tembeldada kommunistlikeks.

Kui Norvell ja Irval räägivad eesti "noorkommunistidest", siis on põhjust kahelda, kas selliseid Rootsis üldse leidub. Mina isiklikult, aga vist ka suurem osa eestlasi Rootsis, on vaevalt kunagi kohanud mõnda eesti noort, kes oleks liikmeks olnud mõnes Rootsi kommunistlikus organisatsioonis. Tegemist on tegelikult ainult noortega, kel on Vietnami-küsimuses, aga ka paljudes teistes poliitilistes ja ühiskondlikes küsimustes erinevad arvamised ja seisukohad vanemast generatsioonist.

Balti küsimustes õnneks siin maal ei esine sellist manipuleeritud ja otse peapealepööratud opiniooni. Seda eriti ka meie endi pideva selgitustöö tõttu. Ma oma sõnavõtus kasvatuspäeval mainisin, et FNL liikumise asutaja ja peaideoloog Rootsis Jan Myrdal on oma kõnedes, raamatutes ja kirjutustes korduvalt välja astunud balti rahvaste enesemääramisõiguse kaitseks ja nende maade anastamist nimetanud brutaalseks vägivallaaktiks Moskva poolt.

Selle tõttu on talle ka korduvalt keelatud andmast luba N. Liidu külastamiseks. Kuna FNL-i liikumises kogu aeg on domineerinud Pekingi falang, siis on ka valdav osa nende liikumistega kaasaläinud noorust asunud seisukohal, et Balti riike tuleb käsitada kui Moskva imperialistide ja uusstaaride poolt orjastatud ja ikestatud piirkonda, kui kasutada nende oma terminoloogiat. Sellevastu Rootsi Vietnami komitees, millega just Rootsi "ametlik" osa ja parteid on kaasa läinud, on Moskva mõju palju suurem ja selle tõttu ka reserveeritus Balti küsimustes.

Järeldus sellest kõigest on, et Balti ja Vietnami küsimusi tuleb lahus hoida, samuti nagu Balti küsimused tulevad lahus hoida Hispaania, Portugali, Lõuna-Aafrika küsimustest ja üldse viiekümnendate aastate nn. "antikommunistlikest" konstruktsioonidest, kus noorema generatsiooni seisukohad oluliselt erinevad vanemast. Mele selgitustöö kõige suuremaks puuduseks on senini olnud, et meie ei ole küllaldaselt seda suunanud sinna, kus teadmatus ja informatsioonipuudus on olnud kõige suurem: amtiühingud, sotsiaaldemokraatlikud parteid Euroopas, radikaalsed noortefiikumised jne.

Tänased noored ja ka paljud "radikaalid" on juba homme "möödukad" bürokraadid, kes juhivad riike ja nende välispoliitikat. Ei ole põhjust arvata, et nad suhtuksid eltavalt balti rahvaste enesemääramisõiguse ja inimõiguste taotlustesse, kui neid vaid on objektiivselt ja asjalikult informeeritud tegelikest olukordadest.

Kui Mart Maandi eelarvamustevabalt püüab eesti noori kaasa tõmmata meie noortetööle ja seega ka meie poliitilisele vabadusvõitlusele ja sealjuures arvestab seda keskkonda ja opinioni, kus need noored on kasvanud, siis on ta arvatavasti õigel teel.

ARVO HORM

Leedulased Türgis ikka ootamas

ANKARA (VES) — Isa ja poeg Brazhinskased, kes saabusid peagu paar aastat tagasi lennuki kaaperdamise teel N. Venest Türgimaale, kusjuures tekkinud rüselemises õnnetult surma sai üks vene stjuuardess, ootavad endiselt kohut. Nad on võimude valve all. Nende küsimuse arutuselevõtmine lükkus detsembris kohtu otsusega jälle edasi. Uueks tähtpäevaks asja arutamiseks määrati 11. veebruar.

Detroitis, USA-s, **suri 9. detsembril Lisette Ainsoo, n-na Klasberg, sünd. 16. novembril 1895 Virumaal.**

Tallinna Balti jaamas ootajaid möödunud suvel.

Ida vallutusplaanid Lääne-Saksamaa vastu

BONN — Iga söja iseloomu määravad enne seda söda toimuvad manöövrid. Ühtlasi näitavad manöövrid, keda ja kuidas kavatsetakse rünnata. Näiteks jäeti enne II Maailmasõja puhkemist tähele panemata Hitleri armee manöövrid, millede kavas oli Ida-Euroopa vallutamine. Manöövritel kasutati selleks kiiresti edasitungivaid tankidiviise, keda toetasid tugevad lennuväe üksused. Nii toimus ka Poola vallutamine ja tungimine Nõuko gude Liidu aladele. Nüüd, enne IV Araabia-Iisraeli sõja puhkemist, olid Egiptuse armee manöövrite kavas üllatusrünnakud. Ka Ida-Saksamaal toimuvate manöövrite, kavas on üllatusrünnakud Lääne-Saksamaa vallutamiseks. Analüüsi kõigi nende manöövrite kohta, mis toimusid viimaseil aastail Ida-Saksamaal, esitas nüüd avalikkusele läänesaksa ajakiri "Quick" (nr. 2 — 1974) pealkirja all "Die Armeen des Warschauer Paktes über den Angriff auf die Bundesrepublik Deutschland".

Nõukogude Liidu ja Ida-Saksamaa ühised manöövrid näitavad, et rünnakud Lääne-Saksamaa vallutamiseks (jõudmiseks kuni rheini jõeni) toimuvad üheteistkümnes suunas. Kõik rünnakuiks kasutatavad üksused asuvad juba praegu Ida-Saksamaal, Poolas ja Tshehhoslovakkias, kus vene üksused paiknevad Prahast põhjas ja Olmützis.

Prahast põhjas asuvad kaks nõukogude tankidiviisi ja üks kütidiviis, keda rünnaku korral toetavad täiendavad 3 tshehhi tankidiviisi, 3, kütidiviisi ja üks langevarjurite brigaad. Nende üksuste rünnakusuunaks on Nürnberg.

Olmützis asuvad üks nõukogude tankidiviis ja kaks kütidiviisi, keda täiendavad 3 tshehhi tanki- ja 3 kütidiviisi.

Need väeosas liiguvad läbi Põhja-Austria Müncheni suunas.

Lääne-Saksamaa vallutamiseks rakendatakse ka Poolas ja Kaliningradi oblastis asuvad Nõukogude Liidu ja Poola väeosad. Nimelt asub Königsbergis (nüüd: Kaliningrad) 11. nõukogude kaardiväe armee, mis koosneb kahest tanki- ja neljast kütidiviisist.

Poolas, Grossbornis, asub 20. nõukogude tankidiviis, keda toetavad 2 poola tanki- ja üks kütidiviis. Mujal Poolas asuvad veel 2 nõukogude tankidiviisi, keda toetavad 2 poola tanki- ja üks küttdiviis. Kõik need üksused suunatakse Põhja-Saksamaa vastu (Hamburgi ja Lüübeki vallutamiseks).

Ka rakendatakse selleks Ida-Saksamaal Fürstenbergis asuv Nõukogude Liidu kaardiväe armee (koosnev ühest tanki- ja kahest kütidiviisist) ning Neubrandenburgis asuvad DDR diviisid (üks tanki- ja kaks kütidiviisi).

Ida-Saksamaal asub Magdeburgis 3. nõukogude rünnakuarmee, mis koosneb neljast tanki- ja ühest kütidiviisist. Sellele armeele lisandub veel ümber Berliini paiknev 20. nõukogude kaardiväe armee ja samas asuvad 3 nõukogude kütidiviisi.

Need üksused peavad vallutama esseni, kuna Köln-Bonni suunas (üle Frankfurti) tungivad Weimari piirkonnas asuv 8. nõukogude kaardiväe armee (koosnev 4 tanki- ja ühest kütidiviisist).

Leipzigis asuv 3. DDR armee (koosnev ühest tanki- ja kahest kütidiviisist) ning Dresdenis asuv 1. nõukogude kaardiväetankirarmee (koosnev neljast tanki- ja ühest kütidiviisist).

Ülevaade näitab, et manöövrid UDAR (üllatuslöök), mis korraldati oktoobris 1972, pidid näitama, kuidas on võimalik Hamburgi vallutamine. Augusti lõpul ja septembri algul 1973 korrati seda harjutust, kuid juba kahekordses koosseisus.

Üldse olid kõik manöövrid rünnakumanöövrid, millede vastu kõik NATO manöövrid on kaitsemanöövrid.

Idabloki rünnakumanöövritena esinesid ka oktoobris 1970 manöövrid "Waffenbrüderschaft", millede kavas oli invasioon Läänemere kaudu Holsteini ranniku vastu. Selleks rakendati kõik Läänemeres viibivad Nõukogude Liidu ja DDR sõjalaevad.

Üldistele manöövritele lisanduvad veel diviiside manöövrid. Neid oli 1973. aastal 23 (1972 — 16) Ka korraldavad vene lennuüksused pidevalt harjutusi Läänemere piirkonnas. Eesmärkide tabamiseks kasutatakse rünnaku korral aatomirakette. Harjutuslennud ulatuvad kuni Lääne-Saksa piirini. Nii Ida-Saksa armee kui ka GSTD (Gruppe der sowjetischen Truppen in Deutschland) kohta kehtib juba üle kahe aasta pidev lahinguvalmiduse nõue.

See tähendab, et nad omavad sõjaaja tugevuse ja on kohe valmis ründama.

Euroopas esineb Ida-Saksamaa Nõukogude Liidu militaar-baasina, kus asub ainuüksi juba 25% kõigist 16. rindelennuarmee (peakorter Zossen-Wünsdorfis) lennukeist. Ka võib Nõukogude Liit transportida raudteed kaudu Ida-Saksamaale hw nädala jooksul 14 diviisi, Tshehhoslovakkiasse 6 ja Ungarisse 6. Lisaks on Nõukogude Liidu lennuühing Aeroflot võimeline transportima 3 langevarjurite diviisi kõige vajaliku varustuse ja raskerelvadega (tankidega) kahe tunni jooksul 1 000 km kaugusele. Seegi köneleb idabloki rünnakust, mis militaarplaanis Lääne-Saksamaa vallutamiseks. Ainsa puudusena esineb veo- ja tsisternautode vähesus.

Praegu puudub Nõukogude Liidu armee järelveoüksustel 6 500 veo- ja 1 700 tsisternautot. Kuid see lünk loodetakse täita lääne firmade abil, kes ehitavad praegu Nõukogude Liidule autovabrikuid veo- ja tsisternautode tootmiseks.

Torontos surі 30. dets. John Sui, sünd. 30. juulil 1912 Põides, Saaremal.

Riin Rivanool

SAAREL

Selleks ei ole väga palju tarvis. On vaid tähtis tabada õige moment.

Kui näete, et te eluseltsiline on juba nii parasjagu väsinud, ületöötanud ja tülpinud, tuletate talle meelde, kui tore oli see ja see puhkus, kui vahva oleks praegu mereääres olla ja et kui lühike on inimese elu üleüldse ja ülepea.

Selle uinutava jutu järele lööte lahti reisibüroo broshüürid ja küsite, et kas võtame selle või teise või kolmanda? Poolu niselt mehelt on kerge mingisugune jaatav mõmin vastuseks saada.

Selle järele hüppate kohe telefoni juurde ja tellite piletid ära. Valmis.

Saime reisi soojamaa saarele, kus on kaks kasiinot ja üle pooletosina ööklubi, valgelivalised rannad aga avarad ja tühjavõitu. Marsi kui kuningas kilomeetrite kaupa ja omaette. Ma ei ütle teile, mis selle saare nimi on. Panete viimaks parinal kõik samale rannale ja vallutate äsjaloodud mustade riigi ühe ropusega.

Kohale jõudes ostis Aadam kohe suure portsu postkaarte, kus vormikas näitsik imetilukeses binkiinis rannaliival pöönutab, saatis need kojujäänud sõpradele ja kirjutas:

"Niisuguseid on siin jalaga segada, vaata, et peale ei astu", ja keeras ise toas voodisse magama ilma et oleks ranna poole vaadanudki.

Kui ta siis kaks täispäeva puhanud oli ja mina kõik kohapealsed ekskursioonid, ööklubid, kabareed ja muidu tegemised teoreetiliselt läbi uurinud olin, hakkas Aadam jällegi elama.

Kliimamuutus", teatas ta senise vähe laisavõitu olemise kohta ja alustas esimeste rännakutega. Poolteist tundi randapidi ühes suunas ja siis tagasi. Sama palju teises suunas.

Ja siis see juhtus.

Rannaliiv puhas ja pehme, seda pidi on mõnus ja julge astuda. Muidugi, otsisime üles ka need kohad kus pisikese-pisikese-bikiinilisi paksemalt pikutas, nagu Aadam väga optimistlikult sõpradele teatanud oli, istusime maha ja nautisime sedasorti ilu ka.

Ühel rannarännakul leidis Aadam, et läheme hoopis üle nurga ja võtame silmalt ühe lühema tee rohtu pidi. Loomulikult, minutaoline arukas inimene pani jalga sandaalid, Aadam aga litsus ees ja paljajalu. Äkitselt jäi ta seisma, katsus tösta ühte, siis teist jalga, nagu oleks törva sees kinni. Nagu emalövi tõttasin oma kaasale appi.

Ta oli jalgupidi ühe okkalise rohupõõsa otsas, takjataolisi, imeteravaid miinimoelisi vilju jalatallad otsast otsani täis. Ei saa liigutadagi. Proovisin nippida, aga siis jäid nad nõelupidi mu sõrmedesse. Kuidagi ma ikka oma haavatud eluseltsilise kivi peale istuma sain ja koos väljanoppimise tööga alustasin ka oma epistulat:

"Kas ma ei öelnud, et. . ."

Randapidi koju tagasi koperdades imetlesime merevee värvust, liiva ilu ja kiitsime üleköige seda, et ei siin ole mingeid putukaid, ei sääski, sipelgaid ega midagi muud. Liiv puhas kui kuld. Ja siis astusin mina peale mesilasele, kes endastmõistetavalt oma nõela mulle jalga jättis. Kuidas see niisugusel merelival võimalik oli, kus üldse ühtki putukat ei elutsenud, jäi igavesti saladuseks.

Võite arvata, et mesilase nõelamine põrguvalu tegi, eriti siis, kui jalgupidi kibesoolasesse vette kargasin. Välismaa mesilane, välismaine mürk — mine tea kui kange on ja ehk tapab.

Kodus hakkasime end siis vastamisi tohterdama. Minu hirmsasti valutava jalaga oli selleks ajaks nii, et mitte ma ei teadnud, kumb jalg see valutama pidi ja nii ei võtnud Aadam minu hädа sugugi tõsiselt. Igal öösel aga sügeles jalg pööraselt ja teate, kui üks asi alalõpmata sügeleb ja ükski kratsimine ei aita, siis on see hullem kui ei tea missugune valu.

Aadama tallalused said okastest pintseti abil puhtaks nopitud. Kui ühe meesterahva jalatalla alt pisut verd välja tuleb ja ta ise seda nägema juhtub, on see suurte valudega seotud ja mul tuli vähemalt kakskümmend korda korrata:

"Ole paigal ja kas ma ei öelnud. . ."

Ma ei hakka teile pikemalt jutustama, kuis ma roostetanud naela otsa istusin, kuis ma oma rahga mängupõrgus hälvasti ümber käisin või kuis me ühes öölokaalis nii kanget rummikokteili saime, et. . . Aga ma räägin hoopis millestki romantilisemast.

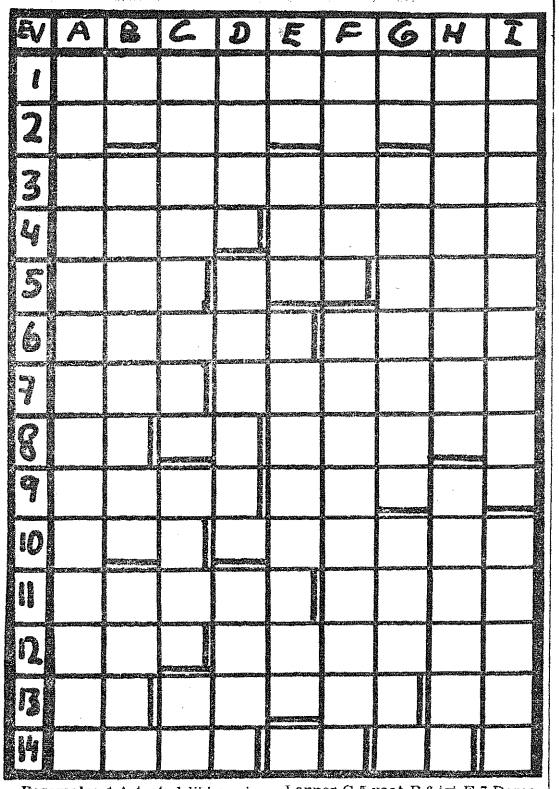
Päikeseloojakut, kus päike otse merre ära upub, olin näinud rohkesti ja sedapuhku võtsin ma nõuks vaadelda päikesetõusu.

"See on tore, lihtsalt inspireeriv, kuis pimedusest päikesetera pikkamisi ja punetades taevaservale kerkib. . ." ja nii edasi alustasin ma Aadamel luulekõnet juba lennukis. Aadama vastus oli nii öelda heatahtlikult sarkastiline:

"Ära püüagi, kes siis sinu eest magab, kallike?" Sellisele jutule kiusteks üritasin ma siis just tingimata näha päikesetõusu ja oma häbiks magasin kuus hommikut sisse. Seitsmendal sain üles, aga siis päike ei tõusnudki. Taevas oli pilves ja selgus, et ta ei tõuse üldsegi meie rõdu poolt, vaid läheb sinna hoopis looja. Oleks tulnud minna välja mere äärde ja seda oleks ühelt õhtul äraväsitatud inimeselt nõuda olnud liig.

Nii jäi päikesetõus nägemata.

Ristsõna 4

Paremale: 1-A teatud liki purjekas 2-A maa-aluseid käike kaevama 3-A suure turu "kunde" 4-A osa teatrist 4-E kirjutus-materjal 5-A assistents 5-D vankri osa 5-G perekonnapea murdes 6-A grammatiline mõiste 6-F toodab masilane 7-A Hiiu naiste peakate 7-D madalaimast seisusest inimene Indias 8-A mi-bemoll 8-C diftong 8-E riik Aasias 9-A metall 9-E vana-eetlaste usk 10-A õnnetuste ja kuriteo jumalanna 10-D auras 11-A saadab meid sünnist surmani (mitmus) 11-F kultuurajakiri 12/A osa Daugavast 12-D noor abielunaine 13-A Uhendatud Riigid 13-C vilakse raha hoiule 13-H raskusmööt (lüh) 14-A vari 14-E tükk 14-G peale selle.

Alla: A-1 maaalune töökoht B-1 kõrge aade C-1 G. Verdi ooper "La. . ." D-1 G. Verdi ooper E-1 muud sellist F-1 kaartide kogu G-1 raadium H-1 hulgaline armuandmine I-1 peab diiva oskama B-1 kasutab kooliõpilane esimeses klassis (os.k.) E-3 viga laste keeles G-3 Pürenee poolsaar antiigis D-5 vaatekoht E-6 väljasurnud elevanditaoline loom F-6 on see, kes armastab maiustada C-9 söber H-9 seljas kantav kott G-10 lehtpuu I-10 keel ja rahvas Euroopas B-11 linn Rumeenias D-11 rohkem C-13 tiitel (lüh.) E-14 tonn.

Lahendus 3:

Paremale: 1-A viisakust 2-A ailikas 2-H aa 3-A Rumeenias 4-A asalea 4-H ta 5-A nakatav 5-H US 6-A Diana 6-F rase 7-A Ugandi 7-G and 8-A Sure 8-E aster 9-A taar 9-E Malle 10-A eks? 10-D kaarik 11-A suits 11-F Reno 12-A Aias 12-E K.E. 12-G uur 13-A avanud 13-G mr. 13-I D 14-A rott 14-E saaki.

Alla: A-1 Varanduste saar B-1 ilusa C-1 ilmakaar D-1 sle E-1 AK F-1 Kanaaria saared G-1 usin H-1 saatus I-1 tasased E-3 eeta D-4 Lanner G-5 vaat B-6 igi E-7 Damaskus H-7 nelinurk I-8 rekordi B-9 aku C-9 asiaat G-9 L D-10 kt G-10 reuma B-12 ivo D-12 sn D-14 T F-14 A.

Lahkhelid ameeriklaste ja Nato liikmete vahel

Euroopa Nato riigid seisavad ristteel. Neil tuleb otsustada mitmel paralleelsel konverentsil, kuidas kujundada oma vahekordi USA-ga, N. Liiduga ja kuidas lävida omavahel. Need küsimused olid tulipunktis möödunud Nato välisministrite talvisel konverentsil Brüsselis, kus 15 Nato osariigi välisministrit osa võtsid. Seda nõupidamist peeti üheks raskemaks ja keerulisemaks kogu Nato 25-aastase kestvuse jooksul. Seal käsitati seekord peamiselt lahkhelisid USA ja Euroopas asuvate Nato riikide vahel, mille tõttu selle konverentsi keskseks kujuks oli USA välisminister H. Kissinger.

Esmakordselt pärast Napoleoni ja öieti esmakordselt pärast Rooma riigi hävimist, on tõsiselt kerkinud päevakorrale Europpa riikide ühendamine ja nendest USA ja N. Liidu kõrvale kolmanda maailma suurvõimu kujundamine. Praegu on selleks küll ees suuri takistusi. Kõige suuremaks raskuseks on üksikute riikide omavaheline rivaliteet. Ei taheta oma iseseisvaid huvisid loovutada Euroopa ühendriikide ühise idee teenistusse.

Viinis toimuvad praegu läbirääkimised Nato ja Varssavi pakti riikide vahel ja juhul kui seal jõutakse kokkuleppele vägede vastastikuses vähendamises, siis võib järgneda sellele USA vägede äratoomine Euroopast, mida USA Kongress ootab pikisilmi juba kaua aega. Siis võib juhtuda ka, et USA vabastab Euroopa oma kaitsva "aatomisirmi" alt. Prantslaste arvates jääb siis Euroopa riikidel üle vaid kaks võimalust: ehitada üles oma aatomijõud ja konventsionaalsed jõud ja tahtelised N. Liidu sõjalist rünnakut tagasi lööma.

On olemas ka teine võimalus ja see on alistuda N. Liidu poliitilisele ja sõjalisele survele ja finlandiseerimisele. Prantsusmaa suhtub umbusklikult USA-sse ja tema vahekordadesse N. Liiduga. Prantsusmaa on ainuke Euroopa riik, kes omab aatomirelvi ja kes neid ei ole senini allutanud USA ja N. Liidu aatomikokkulepete alla.

Prantsusmaa sooviks on, et Nato riigid loobuks USA praegusest patronaazhist ja kujundaks välja oma Euroopa riikide tugeva sõjalise võimsuse, kusjuures Prantsusmaa aatomirelvad kaitseks kogu Euroopat N. Liidu rünnakuohu vastu.

Seepärast kritiseeris Prantsuse välisminister eriti teravalt paar aastat tagasi üle Euroopa riikide peade Moskvas Nixoni poolt sõlmitud USA ja Vene kokkuleppeid. Terava kriitika osaliseks sai ka see, et Nixon Lähis-Ida kriisi ajal pani Euroopas asuvad USA väed täielikku alarmiolukorda aatomisõjaks ja tegi seda ilma, et Nato riike oleks konsulteerinud.

Viimast Nixoni sammu kritiseeris teravalt ka Kanada välisminister Sharp, sest ka Kanadat ei informeeritud ega konsulteeritud. Kissinger võis ainult kinnitada, et niiakua, kui Viinis ei ole jõutud kokkuleppele vastastikuses vägede vähendamises, niikaua jääb Euroopa USA aatomirelvade "sirmi" alla ja USA väed jäävad ka Euroopasse kaitseks N. Liidu rünnaaku vastu.

Kissinger soovitas Euroopa riikidel moodustada ühisrinnet nii N. Liidu, kui ka araabia riikide õlipoliitika vastu. Euroopa riigid väitsid jälle, et Iisrael ajab Lähis-Idas hoolimatut jõupoliitikat USA toetusel ja Iisraeli tülide pärast on Euroopa riigid suures õlipuuduses.

Euroopa riigid soovivad, et USA avaldaks Iisraelile survet, et Iisrael tõmbuks tagasi okupeeritud araabia kõrbest ja araabia õliriigid loobuks omast õliboikotist. Kuid USA Kongress kinnitas alles hiljuti Iisraelile 2,5 miljardilise sõjalise abi, et sel oleks tugevam positsioon eelseisvatel Lähis-Ida läbirääkimistel kestvaks ahuks.

Kuid samal ajal Kongress osustas tühistada kõik need majanduslikud soodustused N. Liidule, mis Nixon toona Moskva sõlmis. Nixon lubas küll sellele panna oma veto, kuid see veto ei maksa palju, sest otsus oli peagu üksmeelne.

Kissinger hoiatas, et lahkhelid Nato riikide ja USA vahel hävitavad Nato sõjalise liidu. Ta kinnitas, et Ameerika Ühendriigid eelistavad Euroopa riikide ja Nato huvisid oma koostööle N. Liiduga. Seega on 25 aastase Nato kestvuse jooksul esmakordselt vahekorrad läinud nii pinevaks, et see kahjustab Nato organisatsiooni. Köneldi veel sellest, et N. Liit arendab kiiresti oma mitmelaengulisi aatomirakette ja suurendab oma sõjajõude.

Pärast Nato välisministrite konverentsi peeti Kopenhaagenis 9 ühisturumaa esindajate omavaheline konverents, kus Euroopa tugevamad riigid omavahel, ilma Põhja-Ameerika esindajateta, arutasid oma elulisi küsimusi. N. Liidu sihiks on Euroopa riike kiilustada ja nende ühtlust lõhkuda.

Seda võitlust Euroopa pärast dramatiseerib N. Liit oma relvaabiga araabia riikidele, kes keelduvad müümast õli ja sunnivad õlivajavaid riike asuma Iisraeli vastaste leeri ja ka USA vastu. Selle umbsõlme lahendamine algab Lähis-Ida rahukonverentsil. Selleks tegi Kissinger araabia riikides ettevalmistusi. Kuid rahu on raske saabuma. (ME/AJK)

Põlluministeerium teatas, et N. Liidule müüdud nisust antakse 30. juunini üle 38,7 miljonit bushelit. USA on Moskvas pidanud läbirääkimisi, et venelased kogu nisukogust, mis nendele on müüdud korraga ei tahaks, sest siis tekiks USA-s leivapuudus. **Venelased olevatki vastu tulnud ja 18,4 miljonit bushelit peavad ameeriklased üle andma alles järgmisel aastal.**

BENSIINI JA ÕLIDE UUED MAKSIMUMHINNAD

Statens pris- och kartellnämnd (SPK) on Kuningl. Majest. ülesandel kehtestanud alljärgnevad maksimumhinnad bensiinile, mootorikütuseõlile ja kütteõlile müügil tarbijale alates 30. jaanuarist 1974.

Kaubaliik	Makshinnad kehtivad alates 30/1 1974
Bensiin ja mootorikütuseõli	**ööri/liiter**
Bensiin 93/94 oktaani	142
Bensiin 97/98 oktaani	145
Bensiin 99/100 oktaani	148
Mootorikütuseõli	63
Kütteõli	**kr/kuupm.**
Kütteõli I	528
Kütteõli II	518
Kütteõli III normaalväävel	449
madalväävel	483
Kütteõli IV normaalväävel	419
madalväävel	458
Kütteõli V normaalväävel	404
madalväävel	444

Maks.-hindadesse on sisse arvestatud riigimaksud, kliiringmaksud ja julgestusvarumismaksud.

Antud maksimumhindadele tohib vastavalt alljärgnevale teha teatud lisandeid:

Bensiin ja mootorikütuseõli

Tsoonilisand teatud piirkondades vast. erinimistule, vt. all (1 kuni 2 ööri/liiter)

Teeninduslisand: Maks. 5 ööri/liiter bensiinilt ja 1 ööri/liiter mootorikütuseõlilt.

Ebamugava tööaja lisand: Maks 2 ööri/liiter bensiinilt ja 1 öör/liiter mootorikütuseõlilt. Tohitakse võtta ärip. enne kl. 07.00 ja pärast kl. 19.00 ning pühapäevadel ja pühadel. Äripäev enne pühapäeva või püha võib võtta lisandit alates kl. 13.00.

Kütuseõli

Asukohalisand vastavalt erinimistule, vt. all. Asukohalisand on vähemalt 8 kr ja maks. 51 kr/kuupm. Lisand on näiteks Göteborgis ja Malmös 8 kr, Stockholmis 10 kr, Umeås 12 kr, Östersundis 30 kr ja Karesuandos 50 kr.

Väljaveolisand: Kütteõlide väljaveol tohib teha lisandeid maks. 50 kr/väljavedu alla 800 liitri ja maks. 25 kr/väljavedu 800 ja 1200 liitri vahel.

Tsooni- ja asukohalisandi suurus vastab branshi varasemale pruugile ja nähtub erilisest nimistust, mis on saadaval SPK-s ja väljaspool Stockholmi läänivalitsuste hinnakontorites.

SPK eeskirjad seoses käesoleva hindade regulatsiooniga avaldatakse seerias Prisregler. Ses seoses aktuaalne number (1974:1) distribueeritakse lähemal ajal ilma eritellimuseta branshimüüjatele. Seda saab ka läänivalitsuste hinnakontoritest väljaspool Stockholmi ning statens pris- och kartellnämndist, Box 1611, 111 86 Stockholm.

Statens pris- och kartellnämnd **SPK**

Kirjanik Raimond Kolk

On üllatav, et Raimond Kolk ei debüteerinud luuletajana äsja läbielatud "suure aja" ainetel, vaid läheb oma esikkogus "Ütsik täht" (1946) tagasi lapsepõlve. Võib-olla oli vaja unustada, puhata, vahemaad leida, "kurjast maailmast põgeneda". Igatahes läheb ta koju, lapsemeelselt ja kodumurdega suus. Seisab poisikesena kopliala taga, mõtleb leitud linnupojale, vaatab linaleos lõpnud kalu — mõne võiks viia valgetkirja kassile. Tähistab rea kunagisi elupilte, inimesi nende toiminguis. Kellelgi pole päris rõõmu ega hoogu, aetakse läbi, kannatatakse ära. Üksinduse, igatsuse, pettumuste, kaotuste vaevast köneldakse sordiini all, nagu nukra naeratusega. Kui surijalt küsitakse, kas ta tahaks uuesti alustada, siis tema küll ei taha.

"Ütsik täht" tegeleb niisiis nagu inimelu põhihoiakuga. "Kõiv akna all" (1952) sellest palju ei erine, põikab looduspiltidesse, osa neist juba kirjakeeles sõnastatud, ja ka jälle maa-ainelisse argieluga heitlemisse. Näeb, nagu otsiks luuletaja oma meeleoludele ja elutunnetusele maalähedase lihtmehe-elu tugevat, paratamatult loomulikku alust. Nii on see elu ja nii on usk ja nii on surm — pole enesel jaksu seda muuta.

Kolmas ja seni viimane luuletuskogu "Müüdud sõrmus" (1959) ei otsi ega leia enam tuge patriarhaalsest päritolust. Emalt kaasasaadud õhuke kuldsõrmus on ära raisatud — sümboolselt: koogi- ja kompvekinäljas maha müüdud. Kodumurre on kahanenud kasinaks. Ümberringi on pagulase olevik. Seda vaadeldakse nukra skepsisega. Veel kestab truudus hodumaale, kuni heaolulised tühitoimingud meie armu reedavad. Tunnete poolest kõige tugevamad on luuletused Ungari ülestõusust ja Siberisse küüditatuist. Kogu viimane osa sisaldab rännulaule ja raskemeelset looduslullet viljatuse sümbolitega. "Usun liilede närtsimise sisse". Tundetoonilt on "Müüdud sõrmus" kõige lähemal Kolgi proosateostele, milledest esimene, romaan "Küla põleb kahest otsast", ilmus 1955.

On põhjust seda romaani tähele panna, selle vastu huvi tunda. Siin toob Kolk (ulatuslikumalt kui Ilmar Talve "Ainult inimeses" 1948) meie kirjandusse uue tegelaskuju, kes esindab sugupõlve, mida ameerika kirjanduses on hakatud nimetama "kadunud generatsiooniks". Sellesse generatsiooni kuuluvad noorukid on sõjas olnud ega suuda enam kohaneda normaalse eluga, on nagu kaotanud kindla pinna jalgade alt. Kolgi kangelane Ilmar Kaart on lisaks ka kodumaa kaotanud ja elab pagulasena võõrsil.

Ilmar Kaart on arstiteaduse üliõpilane. Pärast vabatahtlikuna Soome sõjast osavõtmist on ta tulnud Rootsi, olnud köögipoisiks ühes hotellis ja siis Stockholmi asunud, et jätkata ülikoolis õppimist. Ta on läinud Ullabriti majja üüriliseks, aga varsti tõusnud esimeseks armastajaks. Kui Ullabritt dokoritiitli abiellumise eelduseks seab, ei edene Ilmari õppimine sugugi. Mingi imelik rammestus ja igavus on ta peale tulnud. Ei taha ega jõua end pingutada. Nii mugav on Ullabriti sööke süüa, tugitoolis lesida, kaupadega ülekuhjatud árides käia, Ullabriti rahaga toite ja ülikondi osta. Eestlastest hakkab ta võõrduma, nende koosolekule mineku asemel on mõnusam Ullabritiga vahukooretorti süüa ja kohvi juua. Siis tuleb 27. juuni 1948, eestlaste laulupidu Stockholmis. Saksamaa kooriga saabub ka Reegi. Ilmari vana armastus kodumaalt. Nüüd on Ilmar nagu rauapuru magnetiväljal, kistud kord ühes, kord teises suunas, suutmata otsustada, kuni mõlemad tüdrukud temas pettuvad ja Ilmar halekoomilise kujuna üksi jääb. Romaan lõpeb lausega: "Provisoorne sõja ja maapao aeg oli temas varjul olnud passiivsust süvendanud ja suurendanud, nii või teisiti jääb ta edaspidigi sündmuste — ja inimeste – edasi tõugata".

Tsitaadist tuleb esile tõsta "temas varjul olnud passiivsus", sest see keelab üldistamast kadunud generatsiooni hulka kuulumist, teeb selle olenevaks individuaalseist omadustest. Ühtlasi on see "varjul olev passiivsus" tunnuslik Kolgi lennikkangelasele teosest teosesse. Välja arvata tuleb küll romaan "Sulajää" (1958), kus kaks kanget on abiellu astunud. Ametist lahkuv vallavanem, primitiivne Tsoburgiks kutsutud Parmu talu peremees on kosinud teise mehega last ootava koolipreili, et vallamajast kaasa saada midagi paremat ja puhtama elu juurde kuuluvat. Aga kui koolipreili olude sunnil Tsoburgi vanad säärikud jalga tõmbab ja lauta loomi talitama läheb, siis kustub Tsoburgi unistus parema ja puhtama elu naisest ja ta maksab kätte põlguse ja kalkusega, kalgistub jääks. Naises süveneb tunne, et ta elab jääkoopas, ta jäätub vähehaaval ka ise ja maksab omakorda mehele kätte. Mitte ainult temale, vaid ka teistele. Karakterite väljatöötuse ja sündmustiku valusa pinevuse poolest on "Sulajää" võrreldav Vilde "Mäeküla piimamehega", on aga hoopis mõrum ja kibedam.

Aastal 1960 ilmunud novellide ja jutustuste kogu "Väikemees, miks nutad?" ainestik haarab olukordi ja sündmusi Eestist, Soomest, Norrast, Rootsist, näitab valiku vaeva, küsimusi ja kahtlusi, tundliku iseloomu südamepiina, "väikemehe" sisenuttu.

Romaanis "Et mitte kunagi võita" (1969) pöördub Kolk oma esimeses teoses algatatud teema juurde tagasi, annab sellest teise variandi. Siingi on peakujuks pagulasena Rootsi tulnud Soome sõjas vabatahtlikuna võidelnud eesti nooruk, Alfred Pärm-Jäst on ta nimi. Ilmar Kaarti tema väsimuse ja loidusega, kahevahel-kõlkumisega võib teataval määral oma generatsiooni esindajaks pidada, Pärm-Jäst on komplitseeritum ja individuaalsem kuju, omamoodi virildunud noor Werther. Armunud juba raamatu esimestel leheküljegedel spekulandist ärimehe Uttmani naisesse Lindasse, jälitab ta teda kui erilti oivalist seksuaalpartnerit peaaegu kuni viimsete leheküljegedeni. Linda pärast saab Pärm-Jäst ka poliitiline võitleja radikaaldemokraatide ridades, loosungiks nõue vabastada ilusad naised rikaste vanameeste mõjuvõimu alt. Läbini eraeluline ideoloogia niisiis. Pärm-Jäst ei võida kunagi, sest kui ilus Linda ühe rikka vanemehe mõjuvõimu alt vabaneb, siis läheb ta vilbimata teise rikka vanemehe mõjuvõimu alla. Ja kui äkki selgub, et seksuaalses tuimuses süüdistatud ja hüljatud seaduslik abikaasa teise mehe kallistustes ekstaatiliselt leegitseb, mõistab Pärm-Jäst oma nailvset eluvöörust, enda täielikku pankrotti ja vabastab end sellest suure annuse unerohuga.

Romaan "Mõned päevad septembris" (1972) on nagu Ilmar Kaarti ja Pärm-Jästi draama kolmas vaatus. Siinne kangelane Bruno Lemberg, ka Soome sõjas olnud, Pärm-Jäst sõber ja kaaslane radikaaldemokraatlikkuses, võiks olla ka "septembrisse" jõudnud Pärm-Jäst. Ta ei ole enam nii noor, et kaotuste meeleheites oma elu võtta. Ta vajub selle asemel resignatsiooni, pettunud oma nooruse maailmaparandaja-idealismis, oma ablelus, oma sõprades, kõik illusioonid kaotanud, noorte (oma poja) poolt vanaks sentimentaalseks narriks nimetatud, oma mehepotentsi minetanud. Kõrtsilaua taga istudes viirastub talle revolutsioon elu sund-situatsioonidest vabanemiseks, aga tegelikkust ei muuda miski. Nimetatagu seda romaanikolmikut siis inimlikuks komöödiaks või inimlikuks tragöödiaks või lihtsalt inimese teekonnaks, välja on igatahes jõutud Salomon Koguja elutarkuseni — kõik on tühi töö ja vaimunärimine. Midagi on tagasisaamatult ära pillatud, igaveseks ära raisatud — "müüdud sõrmus" siingi.

Raimond Kolk leidis oma tooni ja stiili juba esimeses romaanis ja on selle juurde jäänud. Seda tooni ja stiili iseloomustab intensiivsus, pinnaalune kuum pulbitsev rahutus, mida võiks võrrelda koore all kobrutava laavaga. Nukker iroonia taotleb pulbitsemist talitseda. Ootamatud assotsiatsioonid ja võrdlused, viited ja vihjed hoiavad väljendusviisi värske ja elava. Kolgi stiilile tunnuslik on väljenduse täiendamine ja tugevdamine kahe või kolme sünonüümiga järjestikku, viimine sellega iroonilisse liialdusse, absurdsusse või sinnapoole, aga ikkagi lihtsa ja ladusa igapäevakõne piirides.

Kolk on silmapaistev ka kirjandusearvustajana ja esseistina. Kõige ulatuslikum sellealane töö on lühimonograafia August Mälgust (1964). Kirjandusliku loomingu käsitlus saab tema käes omakorda loovaks tööks.

HELMI ELLER

RAIMOND KOLK

Kirjanik Raimond Kolk saab 8. veebruaril 60-aastaseks. Ta sündis a. 1924 Saru vallas Võrumaal vallasekretäri pojana. Sai hariduse Valga Ühisgümnaasiumis ja Tartu Õpetajate Seminaris. Põgenes Saksa okupatsiooni ajal Soome ja teenis Soome sõjaväes eesti üksuses. Siirdus 1944 Rootsi, töötas mitmesgustel aladel, lõpetas 1963 fil.mag. kraadiga Stockholmi ülikooli, olles õppinud riigiteadust, rahvamajandust, statistikat. Töötab kõrgema ametnikuna Rootsi riigiasutuses.

"KARUDE" TALILAAGER

Pärast matka puhkavad vasakult Mart Ventser, Rein Ausmaa, Peeter Talme, Hillar Veiksaar ja Georg Metsalo (Foto Peeter Mihkla)

Karu lipkonna iga-aastane Talilaager meelitas jaanuari alguses rohkem osavõtjaid kui kunagi varem. Kogunes 46 osavõtjat, — nii poisse kui tüdrukuid kogu Rootsist.

Et suuta tegevusalasid eraldada, jagati osavõtjad kahte gruppi.

Nooremate juhtideks olid Kalli Klement ja Ava Randviir, kes tegevuseks pakkusid käsitööd, skauditarkuste õppimist, ulatuslikku ja vaheldusrikast välitegevust.

Harry Sepp "taltsutas" vanemaid osavõtjaid. Nende päevakavades võis leida peamiselt välitegevust — telkide püstitamist, tuletegemist, päästeköie viskamist, esmaabi ja palju muud. Korraldati muidugi ka korralik haik kus sõbiti metsas. Raadiojaamade käsitamist õpetati Talilaagris juba kolmandat aastat.

Kui tegevusperioodid läbi, näidati tavakohaselt filme, milledes esines nii naljakat kui õpetlikku.

Talilaagreid on Karu lipkonna korraldusel juba toimunud kaheksa ja iga aastaga on huvi kasvanud teistes skautlipkondades üle Roottsi. Ka sel korral oli kümmekond noort Lõuna-Rootsist.

Kui laager läbi, oli üldiseks arvamiseks, et Talilaager oli üheks toredamaks. Muljeid ei suutnud väike viperus kojusõidul enam segada. Mitu nädalat enne laagrit tellitud buss ei ilmunud reisibüroos tekkinud arusaamatuse tõttu kohale, mispärast kojusõitu lahendati improviseeritud teel autodega ja rongiga. Reisibüroo lubas maksta kahjutasu kui sääl kuuldi et osavõtjate linna jõudmine hilines enam kui neli tundi.

Kohaline elu

HALMSTAD

Vabariigi aastapäev

Halmstadi Eesti Seltsi korraldusel toimub tänavune Vabariigi aastapäeva tähistamine päevakohase kavaga ja koosviibimisega ABF ruumes laupäeval, 23. veebr. kl. 18.30.

HALMSTAD

Peakoosolek

Halmstadi Eesti Selts korraline aasta peakoosolek peetakse kohvikus "Tre hjärtan" pühapäeval, 17. märtsil algusega kl. 15 seltsi põhikirjas kindlaks määratud päevakorraga. Juhul kui määratud kellaajaks 1/3 seltsi liikmete arvust kohale ei ole ilmunud, peetakse koosolek üks tund hiljem kokkutulnud liikmete arvule vaatamata. Juhatus loodab liikmete rohkearvulist osavõttu peakoosolekust.

LUND

Teater

Laupäeval, 9. märtsil lavastab Lundi eesti noorte näitering Bernard Kangro uudisnäidendi "Kurb ahv" kl. 18 Norra Fäladeni kooli teatrisaalis. Pikemat aega on näidendi tegelaskond olnud kibedasti ametis harjutustega. Näidend on kerge mäng kolmes vaatuses tõsisel teemal. Kaastegevad 12 näitlejat.

LÖUNA-ROOTSI

Eesti Maja

A/S Löuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid on ostnud uute aktsionäridena: Eesti Laenu-Hoiu ühissus Stockholmis, Eesti Lauljate Liit Rootsis, Helsingborgi Naisring Helsingborgis, Edgar Erilane Lundis, Irene Kõiv Helsingborgis, Margit ja Leili Laanemetes Lalmös, Johannes Puhv, Tatjana Puhv ja Vidi Puhv Furulundis ja Jaanus Schiedat Lundis. Peale nimetatute on aktsiaid juurde ostnud mitmed vanad aktsionärid.

KUMLA

Peakoosolek

Kumla Eesti Seltsi korraline aastapeakoosolek peetakse 10. veebruaril kl. 16 Folkets Husi "muusikute saalis" järgmise päevakorraga: Koosoleku rakendamine, 1973 aruanded, 1974 liikmemaks, 1974 tegevuskava ja eelarve, liikmekaartide küsimus, valimised, läbirääkimised. Kui väljakuulutatud ajaks kvoorumit koos ei ole, peetakse koosolek samas kohas ja sama päevakorraga pool tundi hiljem, olles otsustusvõimeline vaatamata osavõtjate arvule.

Rabandus autosõidul

TORONTO (EPL) — Toronto Peetri koguduse abiesimees ja end. iseseisvusaegne Scouts-pataljoni kaadriohvitser Olev Lainurm oli 20. jaanuari pealeöunal autoga teel kirikusse koos abikaasaga, et jälgida kiriku seltskondlikes rumides toimuvat arstide laudkonnavestlust dieedist, kui toda rooli taga tabas südamerabandus.

Ta jõudis kõrval istuvale abikaasale hüüatada: "Nüüd juhtub midagi", kui ta kokku varises ja auto sõitis vastu teeäärset laternaposti keset linna. Pr. Lainurm sai näovigastusi ja sai halglas esmaabi. Seal konstateeriti Olev Lainurme surma.

• Ameerikast

USA riiklik eksport-import pank teatas, et ta annab 100 milj. dollarit laenu Egiptuses tooröli torustiku ehitamiseks. Torustiku ehitab Chicago firma Bechtel Corp. ja omanikeks on iisaks Egiptusele araabia õlimaad Saudi-Araabia, Kuvait j.t.

†

Karl Leinus

lahkus vaikselt meie keskelt 1. veebruaril 1974.

Mälestavad kurbuses

PAULINE ALBO perek.
VIILIP EESMÄE perek.
FELIX KELLO perek.
KRISTJAN KODASMAA abik.
MAILA KAARET tütrega
KARL MALVE perek.
FRIEDRICH MEIUS perek.
KARL PLOOM abik.
AUGUST PEETSO perek.
ROOMET SOIDLA abik.

†

Armast sõpra kodulinnast

Maria Loosme't

mälestavad kurbuses

EUGENIE EVALD
MARGARETE PUUSEPP
KARIN ja HARALD NORRAND

†

Meie kallist tädi

Elisabeth Rosen'it

mälestavad leinas

ÕELAPSED perekondadega Rootsis, Kanadas ja Eestis

Nüüd jääb koit Sul küünlatuleks, õhtulambiks ehajoon.

Meie sügavaim tänu kõigile, kes meie kalli ema, vanaema ja vanavanaema

Emmi Alvina Marand'i

surma puhul meile kaastunnet avaldasid, matusetalitusest osa võtsid ja tema mälestust osa võtsid ja tema mälestust pärgade ja lilledega austasid.

LAPSED PEREKONDADEGA

Protest. . .

Algus lk 1

Kirjas protesteeritakse energiliselt Solzhenitsöni vastu käiku lastud mustamiskampaania vastu. Kihutada üles ja mustata sellist kirjanikku võivad ainult vene rahva ja inimkonna vaenlased teha, üteldakse kirjas.

Laureaat. . .

Algus lk 1

1905. lõpetas "Pallase" kunstikooli 1933. Sai kodumaal 1936 Eesti Vabariigi kunstiauhinna. Ta on mitmete kodumaal püstitatud monumentide autor, esinenud näitustel välismaal ja esindatud kunstimuuseumides.

Leinateated

†

Kõigevägevama kutsel lahkus 1. veebruaril 1974 vaikselt meie keskelt E. Ev. Lutheriusu Göteborgi Koguduse juhatuse abiesimees

Karl Leinus

Sügavas kurbuses mälestavad

KOGUDUS
ÕPETAJA
NÕUKOGU
JUHATUS

Matusetalitus 9. veebr. kl. 10 Kvibergi krematooriumi kabelis.

†

Armast

Maria Loosme't

mälestavad

HELVE POSKA
VERA POSKA-GRÜNTHAL

Südamlik kaastunne leinavale perekonnale.

Kui esineb surmajuhtum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist Begravnings & Eldbegängelsebyrå
Mariatorget 1
116 48 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:
Eestikombelised matusetalitused
Ööpäevane valvekord

Kodanike kaitse . . .

Algus lk 1

se printsiipidega, millised on kindlaks määratud UNO-põhikirjas.

Sellepärast on Vabadusliidu arvates Edelstami kinnitus, et kui kellelgi on Rootsi kaitse, siis on see sajaprotsendiline, lootusi äratav ka baltlastele, kes poliitiliste põgenikena siia maale on saabunud, ent siiski tembeldatud topeltkodanikeks.

Tsiteeritakse Invandrarverki kirja 2. veebruarist, kus üteldakse uutele kodakondsuse saajatele baltlastele: "Rootsi ametvõimud ei saa garanteerida õiguskaitset teile väljaspool Rootsit, nii kaua kui teil on alles Teie Nõukogude kodakondsus".

— See on teravas vastuolus Edelstami sõnadega, rõhutab Eesti Vabadusliit, kes palub peaministri abi, et Rootsi kaitset kohaldataks ka Rootsi enda kodanike kohta, "keda vastu nende tahtmist Sovjeti võimude poolt vaadatakse kui Sovjeti kodanikke".

Tuletatatakse meelde UNO põhikirja 15-ndat paragrahvi:

"Igaühel on õigus kodakondsusele. Kellegilt ei saa omavoliliselt ära võtta tema kodakondsust või õigust muuta oma kodakondsust".

F. Kello 60-aastane

Bankerydis, Jönköpingi külje all, täitus 31. jaanuaril 60. eluaastat kohalikul rohukaupluse pidajal ja Eesti Põllumeeste Kogude tegelasel Felix Kellol, kes samal ajal on ka kiriklikult tegev, omades rootsi kirikus venia, jutlustamisõiguse.

Juubilar on sündinud Virumaal Küti vallas, kus isa pidas Muti talu. Lõpetas Jäneda põllutöökooli ja oli selle järele Niitvälja mõisa abivalitsejaks. Möödunud sõjast võttis ta osa Narva pataljoni ridades.

Põgenenult Rootsi 1944 hakkas F. Kello tegutsema äri alal, omandades Bankerydis rohu- ja värvikaupluse, millist ta edukalt on arendanud ja laiendanud. Lõpetas ka rootsi põllumajanduskooli Sånga-Säbys.

Felix Kellost on jatkunud alati ka eesti seltskondlikku ja poliitilisse tegevusse. Teda on alati näha olnud abistamas noori Metsakodus toimuvates laagrites ja üritustes, ta on Jönköpingi Eesti Seltsi ja täienduskooli asutajaid, Rootsi Eestlaste Esinduse rahvasaadik ja esinduskogu abiesimees kuuludes Rahvuslik Parempoolsesse rühmitusse ning Eesti Põllumeeste Kogude keskjuhatusse.

Sügav kiriklik huvi on teda viinud ka usuteadusilkule stuudiumile, millise tulemusega ta on saanud juba mitu aastat tagasi jutlustamisõiguse kohalikus piiskopkonnas. Ta on seotud olnud ka Göteborgi eesti ev. luteri kogudusega.

Rootsi poolel on Felix Kello tegev olnud samuti kohalikes organisatsioonides, kuuludes poliitiliselt moderaatide hulka. **K.**

Õpetajat varastati

Stockholmi peajamaas varastati peapiiskop J. O. Lauri matusele Gotlandist saabunud õpetaja Elmar Töldsepalt pakkide automaathoidlasse paigutatud kohver metallukse lahtimurdmise teel. Peajaamas on sellelaadilised varguse automaathoidla "bokside" lahtimurdmisega viimasel ajal tavalised.

Vabaduspäeva aktus

Eesti Rahvusfondi algatusel ja koostöös teiste eesti organisatsioonidega toimub E.V. 56-da aastapäeva pühitsemise pidulik aktus Stockholmis pühapäeval 24. veebr. kell 13.00 Kontserthoone suures saalis.

Aktuse avab Eesti üliõpilaskonna esindaja Mart Nõmm Göteborgist. Aktusekõnelejaks on Heinrich Mark ja rootsi sõnavõtjaks Anne Marie Bratt. President Pätsi 100 aasta sünnipäeva puhul kõneleb advokaat Ervin Pang.

Aktuse kontsertosas esinevad Celia Aumere, bass Valdek Jürisoo ja Stockholmi Eesti Naiskoor ja Meeskoor ühendatud segakoorina, Hilma Nerep-Mossini ja Lembit Leetmaa juhatusel.

Pääsmed on müügil: Eesti Kultuuri Koondises Eesti Majas Walling. 32 (tel. 11 31 16) ja Eesti Rahvusfondi büroos Eesti Majas Walling. 34 (tel. 21 81 18) ja kohapeal üks tund enne aktuse algust.

Kohalik elu

STOCKHOLM

Stockholmi Eesti Fotoklubi

Stockholmi Eesti Fotoklubi järjekordne kokkutulek toimub kesknädalal 6 veebruaril Eesti Majas algusega kl. 19. Klubiõhtul esineb V. Nairis heli-kitsasfilmiga ning tutvustab selle tehnilise külje kasutamist. Kõik foto ja filmihuvilised on teretulnud.

"Gulag" siidi paberil

WASHINGTON (EPL) — Ameerika ajakiri "Time" üteleb teadvat, et Solzhenitsöni viimati ilmunud raamatu "Arhipelag GULAG" venekeelsest väljaandest on osa trükitud õhupaberile. Sel viisil olla see 606 leheküljeline raamat ainult poole tolli paksune, mis tohiks hõlbustada teose salakaubana N. Liitu viimist.

Gallupi ringküsimusel asus 54 prots. vastajaist seisukohale, et president Richard Nixonit ei tule ametist tagandada. 35 prots. pooldas ametist tagandamist "impeachmendi" teel, seega oli presidendi vastaseid 2 prots. vähem kui eelmisel kuul korraldatud ringküsimusel.

Patriarh. . .

Algus lk 1

vürstid, nagu vene kiriku uuema ajaloo tundja Michael Bourdeaux neid iseloomustab oma raamatus "Patriarchs and Prophets".

Mis puutub Moskvast juhitud "rahuliikumise aktivisti" härra Steini, oli tema omale ülesandeks võtnud Petseri kloostri varad üles otsida ja välja nõuda. Petseri klooster kuulub nüüd Pihkva oblasti külge ja ta nimi on "Pskovsko-Petshorskij mõnastõr".

Ta asub sellel alal, mis Kreml otsekohe pärast sõja lõppu eraldas Eesti senisest territooriumist (VE)

Aavik . . .

Algus lk 1

sed Eesti Kultuuri Koondise esimees Leonid Laid ja peasekretär Elmar Pettai, samuti Tallinna Konservatooriumi korporatsioon Fidentia esindajad Ene Paal ja Sanda Umblia. Saabunud oli lilli, telegramme ja kirju kogu maailmast.

Juhan Aavik, kes kohal oli koos oma 88-aastase abikaasa Almaga ja tütre Linda Aavik—Konnistiga, oli sügavalt liigutatud ja rõhutas seda oma tänukõnes, märkides oma tervise kohta, et nägemine on juba kolmandat aastat vilets, ka kuulmine on halvenenud, kuid tegelikult on kõige rohkem muret südamega, mis ei luba pingutusi ja meeleliigutusi.

Juubilar nägi aga erakordselt hea välja ja raske oleks talle omistada nii kõrgeid aastaid.

Tema vaimuerksusest andis tunnistuse samas lauas antud improviseeritud üsnagi pikk raadiointervjuu Ameerika Häälele, milles ta jutustas oma elust, tööst ja sellest, mis on tehtud ning tegemata.

Viimases osas oli tegemist käsikirjas olevate viie mälestusraamatuga, mis pole jõudnud trükki.

J. Eslon Hollandis

ROTTERDAM (EPL) — Nn. Hoogoveni-maleturniir toimub praegu hollandi linnas Wijk aan Zee, millest võtab osa ka eestlane Jaan Eslon Falköpingist ja rootslane Börje Jansson.

Pärast poole turniiri mängimist on Eslon kolmandal kohal — Eslonil oli ebaõnn esimeses voorus ungarlasest favoriidi Lazlo Vadaszi vastu, kellele ta kaotas. Ungarlane juhib praegu turniiri.

Karjasefond

New Yorgi Vaba Eesti Sõna teatel on õpetajatele EELK-s saadetud välja ringkiri erilise Peapiiskopi Karjasefondi loomiseks, mille eesmärgiks on vastavalt põhikorrale aidata finantseerida peapiiskopi tööd üle maailma laiali paisatud koguduste keskel ja kiriku esindamisel rahvusvahelistel foorumitel.

Aluse fondile olid pannud **Toivo** ja Erna Laanemäe Vancouverist, kes 1.a. 2. juunil olid seoses omaste mälestamisega annetanud teatava summa, mille suurust nad ei soovinud teatavaks teha, piiskopliku karjasefondi asutamiseks.

Põhikorra järele fondi põhikapital on puutumatu ja peapiiskopi töö finantseerimiseks kasutatakse fondi tulusid. Fondi tuludeks on konsistooriumi aruannete järele ülekantud summad, annetused, pärandused, korjandused, fondi varanduse protsendid jne. Fondi valitseb konsistoorium.

Vaba eestlaskonna informatsioonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti ja laupäeviti

Eestlasi Kanada laskurmeeskonda?

NEW YORK (VES) — Tuntud ameerika ajakirjanik Theodore Shabad kirjutab "The New York Times'is": Kuna Ühendriigid teevad esimesi samme Colorado õlikiviväljade kasutamiseks, on vähetuntud õlisisaldav kivi juba palju aastaid energiatööstuse baasiks N. Liidus ja Hiinas.

N. Liidus kasutatakse eriti Balti mere basseini õlikivi Eestis, kus õlikivi kuumutamise teel saadakse õli I maailmasõja lõpust alates. Viimasel ajal põletatakse õlikivi Eestis moodsates elektrijaamades, mis on selle väikse Balti vabariigi teinud naabruses asuvate N. Liidu teiste rajoonide elektriga varustajaks.

Õlikivi kaevamine on muutnud põhja- ja idapoolse Eesti nurga nagu kuumaastikuks, nagu see silma torkab Leningradi ja Eesti pealinna Tallinna vahel raudteel sõitjaile.

Õlikivi on madala-kraadiline kütteaine, mille küttevõime on umbes üks-neljandik petrooleumi ja ükskolmandik kivisõe küttevõimest, mille tõttu õlikivi transportimine kauge maa taha ei ole majanduslikult tasuv.

Ent Eesti on vaene teiste energiaallikate poolest ja kommunistide kalkulatsioonide järgi on kasulikum kütta kaevanduste juurde ehitatud soojuselektrijaamu õlikiviga ja mitte vedada kuskilt kaugemalt N. Liidust kivisütt kohale.

Õlitööstus startis tagasihoidlikult iseseisvas Eestis kahe maailmasõja vaheajal. Õlikivitoodang allmaakaevandustes tõusis 1940. aastaks 1,9 milj. tonnile. Õlikivi kasutati katlakütteks tehastes ja vedureis, samuti tehti sellest bensiini ja teisi õliprodukte.

Ameerika ametiühingute keskliit AFL-CIO levitab käitiste väravates ja unioonide koosolekutel lendlehti, millega propageeritakse president Richard Nixoni ametist tagandamist "impeachmendi" teel, s.t. Kongressi süüdimõistval otsusel.

Meddelande från

ELRANSONERINGSNÄMNDEN

Muudatusi elektri-keeldudes

Olukorda elektriga varustamises on parandanud suurepärane vabatahtlik säästmine ja pehme talv. Selle taustal, ja et vältida teatud tegevuseprobleeme majanduselus, otsustas Elransoneringsnämnden 30. jaanuaril kergendada järgnevaid restriktsioone.

Mootori- ja kupeesoojendeid tohib vabalt kasutada.

Valgussildid tohivad olla süüdatud avatudoleku ajal, kui nad näitavad ettevõtte nime või sümbolit, nagu näiteks hotellid, restoranid, bensiinijaamad ja kauplused ning kui need asuvad otse ettevõtte juures. See kehtib ka teejuhise-siltide kohta, milledel pole reklaamiiseloomu ja mis on üldsusele tähtsad, näiteks haiglad, ööapteegid, politseijaoskonnad ja liikluse sidejaamad.

Kõik muud restriktsioonid kehtivad muutamatult. Lähemateks juhisteks ja event. küsimusteks võta kontakt kohaliku elverketiga.

Sääsata elektrit, siis säästame öli ja vöime pääseda kvootnormeerimisest

STATENS ELRANSONERINGSNÄMND

Külastage EESTI MAJA WALLING. 34-I

LÖUNA—ROOTSI EESTI MAJA AKTSIAD

Stockholmi Eesti Maja kontorist on võimalik tellida Löuna-Rootsi Eesti Maja aktsiaid. Nende hinnaks on nominaaiselt 100 krooni, millele lisandub 10 krooni igalt aktsialt asjaajamiskuluks.

Malmö, Lundi, landskrona, Helsingborgi ja Taani eestiaskonna koostöö organisatsioon töstis juba 1968 esile oma ruumide muretsemise küsimuse. Sooritati ankeetuurimus, kus selgus et mõtet pooldas enamus kaasmaalastest. Selgus ka, et sooviti esmajoones oma kinnisvara muretsemist ja Stockholmi ja Göteborgi Eesti Majade eeskujul, vastava aktsiaseltsi loomist.

A/S Löuna-Rootsi Eesti Maja asutati aastal 1971. Alustati aktsiate müümisega ja aprillis 1972 oli laekunud ümmarguselt 11 000 krooni. Mais 1973 oli suhteliselt väikearvuline kohalik eestlaskond kokku pannud 50 000 krooni. Tiivustatuna suurest poolehoiust otsustati suurendada aktsiakapitali 100 000 kroonile.

Kuna aktsionäride hulgas on mitmeid organisatsioone, milliste panus võimaldanud kiiret aktsiakapitali suurendamist, on juhatus julgenud alustada läbirääkimisi sobiva kinnisvara omandamiseks.

Et A/S Löuna-Rootsi Eesti Maja oma sihi saavutamiseks — 10 000 krooni — juba käesoleva aasta esimesel poolel, ei piisa kohalikust 600-st leibkonnast. Ollakse sõltuvad ka ülejäänud Rootsi eestlaskonna abist.

Stockholmi Eesti Maja võimaldab nüüd kõigile asjast huvitatuile Stockholmi piirkonnas A/S Löuna-Rootsi Eesti Maja tänuväärsele algatusele kaasa aitamiseks. Eesti Maja kontorist on võimalik tellida aktsiaid ning telefonil 11 47 77 pärida lähimat informatsiooni.

KÖÖK VAJAB ABILIST

Rõõmustavalt suureneva Eesti Maja külastamise tagajärjel vajab Eesti Maja köök veel ühte abilist.

Tööülesannetest, tööaegadest ja üldse tingimustest informeerib perenaine Miljande Pärtma telefonil 21 81 34, äripäeviti kõige sobivamalt kella 13 ja 17 vahel.

Kohalik elu

GÖTEBORG

Naisring 10-aastane

Oma kümnendat tegevusaastat tähistab Põhjalatütred-Kalevipoeg lipkonna juures tegutsev naisring. Juubeli puhul toimub käsitööde näitus Eesti Majas neljandal korrusel, mis avatakse laupäeval, 9. veebr. kl. 11 ja on avatud kuni kl. 16. Pühapäeval 10. veebr. on näitus avatud kl. 12—18. Mõlematel päevadel serveeritakse kohvi ja korraldatakse tombola.

KUMLA

ERF koosolek

ERF Kumla osakonna korraline peakoosolek toimub pühapäeval, 10. veebr. kl. 14.30 Folkets Husis, orkestriruumis järgmise päevakorraga: Koosoleku avamine, aruanded, tegevuskava ja eelarve, valimised, kohal algatatud küsimused. Käesolev teade on koosoleku kutsena osakonna liikmeile.

Kaubandusministeerium teatas, et USA majanduselu kasv, mis 1973. a. esimesel veerandil oli rekordiline 8,4 prots., langes aasta viimasel veerandil 1,3 protsendile, mis on madalaim kasvumäär viimase kolme aasta kohta.